

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Національна академія
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національної академії Державної
прикордонної служби України імені
Богдана Хмельницького

генерал-майор

Олександр ЛУЦЬКИЙ

"26" березня 2021 року

ПРОГРАМА

проведення вступного іспиту з
української мови

для вступу на навчання для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра
на основі повної загальної освіти

Розглянуто та схвалено вченою радою
Факультету забезпечення оперативно-
службової діяльності

Протокол № 17 від 26 березня 2021 року

I. Пояснювальна записка

Мета. Програма призначена для проведення вступного випробування з української мови. Метою вступного випробування є об'єктивне та неупереджене оцінювання рівня навчальних досягнень абітурієнтів з української мови, їхньої підготовленості до навчання у військовому закладі вищої освіти. Вступне випробування з української мови дозволяє перевірити в абітурієнтів:

знання змісту мовних понять і термінів, істотних ознак мовних явищ;
розуміння значень й особливостей функціонування мовних одиниць;
уміння застосовувати знання лексики, морфології, синтаксису в практичних ситуаціях, відрізнити випадки правильного використання мовних засобів від помилкових.

Програму для вступного випробування з української мови розроблено на основі Наказу Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2018 року № 696.

Форма і порядок проведення вступного випробування. Вступне випробування з української мови буде проведено у формі тестування. Тестові завдання дають змогу перевірити, як абітурієнт засвоїв мовну теорію, як знає правила орфографії та пунктуації і вміє застосовувати їх на практиці, може групувати й класифікувати мовні явища, відрізнити випадки правильного використання мовних засобів від помилкових.

Тестування здійснюється в письмовій формі та триває 45 хвилин. Абітурієнтам буде запропоновано тестові завдання кількох видів. У завданнях 1-22 сформульовано певне твердження і запропоновано чотири-п'ять варіантів відповідей, із яких правильною може бути тільки одна. Завдання 23-24 складаються з інструкції та двох колонок, у яких частини матеріалу позначено цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). У завданнях потрібно утворити логічні пари, тобто співвіднести частини матеріалу, позначені цифрами (ліворуч), зі словами, словосполученнями чи реченнями, написаними біля букви (праворуч). У правій колонці одна відповідь є зайвою.

II. Програма вступного випробування

Перелік тем та основні компетентності з кожної теми

1. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Звуки мови й звуки мовлення. Голосні й приголосні звуки. Алфавіт. Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ*. Склад. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Основні випадки чергування *у-в, і-й*. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо,ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Правопис великої літери. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис *н* та *nn* у прикметниках, дієприкметниках і прислівниках. *Не, ні* з різними частинами мови. Написання окремо (сполучень

прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) повинен (повинна) вміти наголошувати слова відповідно до орфоепічних норм; визначати звукове значення букв у словах; розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків, зокрема чергування у-в, і-й; знаходити й виправляти орфографічні помилки.

2. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми. Типи словників.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) повинен (повинна) пояснювати лексичні значення слів; добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні; вживати слова в переносному значенні; знаходити в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів за значенням (омоніми, синоніми, антоніми, пароніми); пояснювати значення фразеологізмів.

3. Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Складні слова, способи їх творення.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) повинен (повинна) визначати значущі частини й закінчення слова; розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, правильно вживати їх у мовленні.

4. Морфологія

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід, число та відмінки іменників. Відміни іменників. Букви -а(-я), -у(-ю) в закінченнях іменників другої відміни.

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Ступені порівняння якісних прикметників. Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників.

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Кількісні й порядкові числівники, їх відмінювання. Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням. Особливості відмінювання і творення займенників.

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова. Види, часи та способи дієслів. Творення форм умовного і

наказового способів дієслів. Особові, числові та родові форми дієслів. Дієприкметник і дієприслівник як особливі форми дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий і дієприслівниковий звороти.

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників. Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням та будовою. Сполучник як службова частина мови. Сурядні й підрядні сполучники. Частина як службова частина мови. Вигук як частина мови.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) повинен (повинна) розпізнавати іменники, правильно їх відмінювати; визначати розряди прикметників за значенням, утворювати форми ступенів порівняння якісних прикметників; визначати сполучуваність числівників з іменниками, правильно утворювати форми числівників для позначення часу й дат; розпізнавати й відмінювати займенники, правильно писати неозначені й заперечні займенники; відрізнити правильні форми дієслів від помилкових, правильно писати особові закінчення дієслів; розпізнавати дієприкметники та дієприслівники, добирати й комунікативно доцільно використовувати дієприкметникові й дієприслівникові звороти та безособові форми на -но, -то; правильно писати прислівники й сполучення прислівникового типу; комунікативно доцільно використовувати прийменники, сполучники в мовленні.

5. Синтаксис

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Словосполучення, їхні типи.

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові. Просте двоскладне речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Порівняльний зворот. Односкладні речення та їх типи. Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами, зі звертанням, вставними словами, відокремленими членами.

Складне речення, його типи. Складносурядне речення. Смилові зв'язки між частинами складносурядного речення. Складнопідрядне речення, його будова. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні. Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами. Безсполучникове складне речення, його типи. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) повинен (повинна) розрізняти словосполучення й речення, речення різних видів, визначати структуру простого двоскладного речення, розпізнавати види другорядних

членів, типи односкладних речень, просте ускладнене речення; визначати типи складних речень, їхню будову, основні види підрядних частин, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами; правильно розставляти розділові знаки в них, доцільно використовувати в тексті пряму мову й цитати; правильно вживати розділові знаки в складних реченнях і конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом.

6. Стилїстика

Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

Основні компетентності. Абітурієнт (абітурієнтка) повинен (повинна) розпізнавати стилї мовлення, визначати особливості кожного з них; користуватися різноманітними виражальними засобами української мови під час спілкування.

III. Оцінювання відповіді вступника

Структура оцінки. За виконання завдань абітурієнт може одержати:

- за завдання 1-22 з вибором однієї правильної відповіді – 0 або 1 бал;
- за завдання 23-24 на встановлення відповідності – 0, 1, 2, 3 чи 4 бали.

Порядок оцінювання. Максимальна кількість балів, що їх може отримати абітурієнт, – 30 балів (табл. 1).

Таблиця 1

Схема

переведення балів, отриманих за виконання тесту з української мови, в шкалу 100-200 балів оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів

Тестовий бал	100-200-бальна шкала	Тестовий бал	100-200-бальна шкала
1	10	16	130
2	20	17	135
3	30	18	140
4	40	19	145
5	50	20	150
6	60	21	155
7	70	22	160
8	80	23	166
9	90	24	170
10	100	25	175
11	105	26	180
12	110	27	185
13	115	28	190
14	120	29	195
15	125	30	200

IV. Список рекомендованої літератури

1. Авраменко О. М., Блажко М. ЗНО 2021. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі. Частина 1. Київ Грамота, 2021. 496 с.
2. Авраменко О. М. Українська мова та література. Довідник. Завдання в тестовій формі. Частина 2. Київ: Грамота, 2021. 144 с.
3. Білецька О., Витвицька С. Українська мова і література. Тренажер для підготовки до ЗНО та ДПА 2021: Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. 144 с.
4. Куриліна О. В., Земляна Г. І. Українська мова та література. ЗНО 2021. Довідник + тести. Повний курс: Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка, 2020. 580 с.
5. Куриліна О. В., Земляна Г. І. Українська мова та література. Збірник завдань. 20 варіантів у форматі ЗНО та ДПА. Довідник + тести. Повний курс: Кам'янець-Подільський: Видавництво Абетка, 2020. 216 с.

Голова фахової атестаційної комісії
полковник

Валентина МІРОШНІЧЕНКО